

Oponentura bakalářské práce

Název: Restaurování nástěnné malby s motivem „Stavba zámku Humprecht s postavami Humprechta Jana Černína a Carla Luraga“ v tzv. akustické hodovní síni zámku Humprecht v Sobotce

student Jan Lhoták

Univerzita Pardubice, Fakulta restaurování
570 01 Litomyšl, Jiráskova 3

Vedoucí bakalářské práce MgA. Zuzana Wichterlová

Oponent BcA. Kateřina Krhánková

Předmětem hodnocení je bakalářská práce studenta Jana Lhotáka, jejíž náplní je restaurování úseku nástěnné malby s motivem „**Stavba zámku Humprecht s postavami Humprechta Jana Černína a Carla Luraga**“, vymezeno v úseku od podlahy k vrchnímu okraji malby v tzv. akustické hodovní síni zámku Humprecht v Sobotce. Celková plocha restaurovaného díla je 18 m². Jedná se o historizující malbu z roku 1937, jejímž autorem je Richard Wiesner. Malba nebyla v minulosti restaurována. V roce 1984 byl proveden restaurátorský průzkum Jaroslavem J. Altem a 2013 byl proveden vstupní restaurátorský průzkum FR UPCE.

Bakalářská práce se skládá z průzkumové zprávy, která obsahuje umělecko-historický průzkum, restaurátorský průzkum, chemicko-technologický průzkum zaměřený na povrchové úpravy soklové části, zkoušky postupů (čištění a zpevnění) a vyhodnocení průzkumu, včetně návrhu koncepce a návrhu restaurátorského postupu. Dále obsahuje dokumentaci vlastního restaurování, včetně použitých materiálů a doporučeného ochranného režimu pro dobré uchování díla a doporučené prezentace akustického sálu.

Restaurování daného úseku probíhalo současně s restaurováním zbylých tří výjevů dalšími třemi studenty ze stejného ročníku.

Všechny kroky restaurování byly provedeny pečlivě. Student provedl celoplošné čištění a čištění bílých hlinkových zákalů v části malby, celoplošnou fixáž barevné vrstvy, celoplošný odkryv hlinkových nátěrů z historické omítky, injektáž dutin a uvolněných částí historické omítky, strukturální zpevnění degradované historické omítky, tmelení, retuš a rekonstrukce.

Student splnil zadaný úkol v určeném rozsahu, k průběhu prací ani k jejich výsledku nemám zásadní připomínky. Důsledně dodržel dohodnutou technologii, použil doporučené materiály, restaurovaný úsek je technologicky i vizuálně proveden stejně jako úseky kolegů a malby tak působí jako celek. Retuše jsou provedeny citlivě. Připomínky mám však k dokumentaci.

Fotodokumentace restaurování nástěnné malby není zcela systematická. Zaznamenává průzkum, jednotlivá poškození a fenomény související s původní realizací díla a dále pak některé pracovní postupy, obsahuje stavy před a po restaurování. Celkem dobře dokumentuje způsob a míru retuše na fotografiích před a po zásahu. Fotografie nejsou zcela dobře technicky zvládnuté, nejsou kontrastní a dobře nasvícené. Bylo by vhodné doplnit fotodokumentaci o detaily jednotlivých postupů (např. zkoušky postupů, tmelení apod.). Grafická podoba této části není zdařilá. Grafická podoba fotodokumentace není dobře uspořádaná (prázdná místa na stránkách, text přesahující obrázky apod.). Doporučila bych popisky psát vždy pod fotografií tak, aby fotografie byla nad popiskou ve správné pozici (tzn., když je fotografie na stránce naležato i popiska by měla být naležato).

Grafická dokumentace dle mého názoru nezaznamenává všechny důležité fenomény poškození a nedostatečně dokumentuje vlastní zásah. Zvolená barevnost značek (spolu s barevností fotografie) ji činí trochu nepřehlednou.

Výhrady:

Text je psán trochu nepřehledně a často nejasně specifikuje popisovanou problematiku. Z textu je zřetelné nepochopení některých termínů a souvislostí. S odkazy na fotografie, s odkazy na literaturu a poznámkami je pracováno nesystematicky.

Proč je kapitola 3.2 Retuš a rekonstrukce zvláště a není součástí kapitoly 3.1 Postup restaurátorských prací?

Mezi invazivní metody kapitoly 2.3.1 Cíle a metody průzkumu patří i sondážní průzkum.

V kapitole 2.3.2 Vizuelní průzkum v rozptýleném světle student píše, že „*Tímto průzkumem jsme schopni definovat techniku malby*“. Dle mého názoru nelze bez chemicko-technologického průzkumu přesně určit techniku malby, pouze lze definovat některé její aspekty.

Shrnutí chemicko-technologického průzkumu v kapitole 2.4 Chemicko-technologický průzkum vykazuje nepochopení. Jsou pouze nahodile vytaženy některé informace.

Stratigrafie vrstev není v textu kapitoly 2.3.5. Sondážní průzkum malby a soklové části jednoduše srozumitelná, přestože se jedná o poměrně jednoduché souvrství. Snazší srozumitelnosti by pomohly detailní fotografie v textu, či jasné chronologické očíslování omítkových a barevných vrstev, kdy každá z vrstev měla své neměnné číslování.

Výhrady ke kapitole 2.6.1 Vývoj malby (vhodnější by byl jiný název kapitoly):

Problematické termíny a tvrzení:

Kapitola Omítka z 30. let 20. Století - Hrubozrnná omítka z 30. let 20. století je na bázi bílého vzdušného vápna a je velmi vytvrdlá.

Kapitola Podmalby, malba - *Malba se dnes stírá, je tedy vodorozpustná, proto se domníváme, že malíř užil k malbě techniku akvarelu (arabskou gumu). Jedná se tedy o malbu do zaschlé omítky, o secco techniku jejíž pojivo obsahovalo protein (klišová nebo vaječná tempera) a polysacharid (arabská guma).*

Kapitola Nalezené pigmenty je dle mého názoru zbytečná takto samostatně a je vhodnější popsat pigmenty u jednotlivých barevných vrstev.

Problematické termíny v kapitole 3.1.6 Strukturální zpevnění degradované historické omítky - Tento prostředek je po dobu svého tvrdnutí *odpudivý*. Pro doplňkové zpevnění a *urychlení hydrofobizace* jsme v druhé fázi, po 24 hodinách užili 12,5% prostředku CaLoSil, tedy vápenné nanosuspenze.

Problematické termíny v kapitole 3.1.7 Tmelení - Vápenný tmel v části malby - Povrch tmelu byl po *vyzrání* filcován měkkou houbičkou MagicPad.

V kapitole 3.2.2 Rekonstrukce barevnosti historické omítky a linek chybí popis variant A B C přiložených v grafické příloze.

Chemicko-technologický průzkum by mohl být obsáhlejší. Není jasné, zda například obsah sádry ve tmelech byl analyzován či jde pouze o hypotézu.

V rámci postupu restaurátorských prací mi chybí zkoušky jednotlivých materiálů a jejich koncentrací. Je popsána pouze zkouška čištění a zpevňování.

Součástí bakalářské práce je teoretická část **Malíř Richard Wiesner a jeho nástěnné dílo** (název je uveden pouze v zadání v samotné práci chybí). Nejprve stručně shrnuje všeobecně dostupná data o jeho životě a tvorbě a dále se zabývá jeho monumentální tvorbou. Práce jsou krátce popsány a doplněny ilustrační fotografií (většinou získanou ze soukromého archivu syna Richarda Wiesnera Daniela). Zadání teoretické části bakalářské práce bylo dohledání Wiesnerových nástěnných realizací včetně jejich technik a porovnání s technikou malby na Humprechtu. Úkolem bylo též dohledat, zda měl autor před touto realizací zkušenosti s technikou fresky. Toto zadání se bohužel nepodařilo splnit a závěr neobsahuje dostatečné vysvětlení proč.

Všechny formální kroky před i při realizaci díla jsou provedené tak, jak to určuje zákon O státní památkové péči č.20/1987 Sb. v úplném znění pozdějších dodatků.

Dokumentace bakalářské práce (tedy její dostupná elektronická podoba) je zpracovaná podle požadavků Fakulty restaurování Univerzity Pardubice a obsahuje všechny náležitosti, teoretickou i praktickou část diplomové práce a v přílohách fotografickou a grafickou dokumentaci, chemicko-technologický průzkum a související dokumenty.

Navrhuji hodnocení této bakalářské práce zámkou velmi dobře mínus s vědomím, že zadaný úkol byl dostatečně náročný časově, organizačně i vlastní složitostí při praktickém provádění. Domnívám se, že rozsah obou částí bakalářské práce je přiměřeně velký, složitost a časová náročnost restaurátorských prací odpovídá požadavkům kladeným na bakalářskou práci.

Jan Lhoták doložil touto prací, že je schopen samostatně provést komplexní restaurátorský zákrok.

V Brně dne 1. 09. 2015

BcA. Kateřina Krhánková

